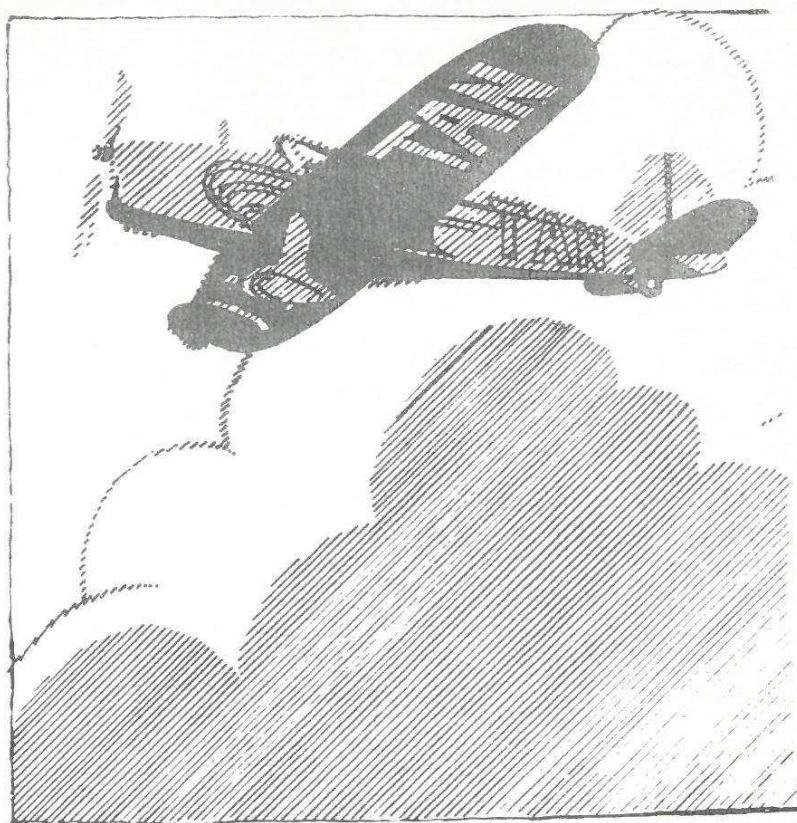

ZPRAVODAJ
TECHNICKÉHO
MUZEA V BRNĚ

3-4

1977

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
instituce vydává Technické muzeum v Brně.

Zpravodaj neprošel jazykovou ani stylistickou úpravou.

TECHNICKÉ PAMÁTKY

Větrný mlýn v Kuželově po první sezóně

28. května 1977 byl veřejnosti zpřístupněn areál větrného mlýna v Kuželově - technická památka ve správě Technického muzea v Brně. Ukázalo se, že zájem veřejnosti o tuto památku je velký. Během sezóny navštívilo mlýn více než 8 tisíc osob. Přímá vyjádření návštěvníků a jejich zápisy v pamětní knize dosvědčují jejich spokojenost a souhlas s tím, že mlýn a přilehlá stavení byla renovována. Při vhodném větru byl mlýn předváděn návštěvníkům v chodu. Provoz byl většinou bezporuchový díky tomu, že větší nedostatky byly odstraněny již při zkušebním provozu. Uplynulá sezóna dále ukázala, že podmínky, kterým jsou exponáty v areálu technické památky vystaveny, zejména v bývalém chlévě a na návratí, jsou skutečně extrémní. Střídání teplot, prašnost prostředí a zejména pak vysoká vlhkost ovzduší zanechávají na exponátech patrné stopy i přes předchozí řádnou konzervaci.

Odborní pracovníci TMB všechny tyto faktory sledují a vyhodnocují a činí příslušná opatření k tomu, aby mlýn a expozice byly k 1. květnu 1978 znovu zpřístupněny veřejnosti.

Výzkum komplexu středověkých vápenek pod Šumberou v roce 1977

V měsíci červenci pokračoval archeologický výzkum lokality Šumbera plošným odkryvem vnitřního prostoru vápenické pece situované uvnitř objektu B. V části zabírající asi 1/4 celkové plochy 4 x 4 m byl odstraněn zásyp vrstvy vápencového štěrku a kamene mocný více jak 1,50 m. Byla odkryta

mělká vyvýšenina tvořící proti centrálnímu pilíři mezi 2. a 3. tahovým kanálem jakési žebro o průměrné výšce 5 cm probíhající podél celou pecí. Na sucho kladená zídka obíhající stěnu je zachována do výše 25 - 40 cm.

V rámci zabezpečení zkoumaného objektu byl na hlínu dozděn sesutý klenutý tahový kanál 2 a překryt drnem, aby bylo zabráněno jeho dalšímu chátrání.

Zároveň bylo upraveno okolí zahloubeného objektu A a zajištěn vnitřek objektu, jehož šikmé stěny byly zpevněny osetím travou. Nepodařilo se zajistit petrifikaci stěn vylámaných ve skále. Okolí objektu bylo označeno informačními a výstražnými tabulemi.

Spolupráce při renovaci větrných mlýnů

Odborní pracovníci TM v rámci metodicko poradenské činnosti v oblasti technických památek spolupracovali ve druhém pololetí při renovaci dřevěného větrného mlýna ve Velkých Těšanech (Bařicích) a při zamýšlené rekonstrukci větrného mlýna v Bořenovicích. U mlýna ve Velkých Těšanech se jednalo o vyřešení pootáčení objektu, čemuž bránily deformace stavebního tělesa, o zpevnění kozlíku, zlepšení stability celé stavby a úpravu přístupu do druhého patra.

Pro mlýn v Bořenovicích, který má být převezen do skanzenu vesnických staveb v Rymicích, byl navržen technologický postup demontáže s ohledem na nebezpečí, vyplývající z havarijního stavu objektu, předběžně vytypovány zachovalé části, použitelné pro rekonstrukci v Rymicích a proveden odhad odkupní ceny.

Při této konsultační činnosti bylo využito poznatků a zkušeností získaných při několikaletém systematickém průzkumu moravských větrných mlýnů a při renovaci a aktivaci mlýna v Kuželově.

Ivančický viadukt

Vysoké učení technické předložilo Technickému muzeu dílčí práci smluvně dohodnutých průzkumných prací na Ivančickém viaduktu a sice:

- a) výkresovou část původní dokumentace mostu - předáno bylo celkem 13 ks matric rozličných formátů;
- b) posouzení hlavních částí moderními výpočetními metodami - předáno 1 svazek výpočtů;
- c) zpracování historických podkladů, týkajících se statického výpočtu - předáno:
  1. 23 kusů matric českého znění výpočtu z roku 1868 - 23 x A4
  2. 1 matrice rekonstruovaného výkresu Blatt No 2 - 60,5 x 200,5 cm
  3. 24 kusů matric českého znění článku A. Köstlina z Allgemeine Bauzeitung z roku 1870 - 24 x A4
  4. 1 kus matrice přílohy k článku ad 3. - 1 x A3
  5. 10 kusů fotokopií výkresové dokumentace z téže dokumentace - 10 x A3

Práce byla zpracována pod vedením doc. ing. Pacase, CSc., a provedli ji: ad a) pracovníci KSSPPOP, ad b) prof. ing. dr. Ladislav Mejzlík, DrSc, v Laboratoři počítačích strojů Fakulty strojně VUT, ad c) doc. ing. Milan Svoboda, CSc. a ing. Zdeněk Bažant, CSc.

Celý elaborát je vypracován kvalitně a pro dokumentaci této technické památky poslouží velmi vhodným způsobem.

Konstrukce mostu, posouzená moderními výpočetními metodami, vykazuje přípustné zatížení min. hodnotou 4,2 Mp/m, která nemůže být u silničního mostu pro nouzový provoz, jak je u tohoto mostu pro budoucno uvažováno, nikdy dosažena.

Souborná původní dokumentace není v současné době

k dispozici. Zpracovatelům uvedené práce mimořádně ochotně umožnil ing. Josef Kuba prohlídku veškeré historické dokumentace, uložené v archivu provozní dokumentace mostních objektů Správy střední dráhy Olomouc, služby traťového hospodářství, oddělení umělých staveb. Kromě toho se podařilo zjistit a posléze i nalézt a z historického fondu Národního technického muzea v Praze vypůjčit další pramen, původní článek z roku 1870 přímo zúčastněného odborníka Augustina Köstlina, tehdy vrchního inspektora a vedoucího konstrukční kanceláře Státní železniční společnosti, která byla investorem a uživatelem Ivančického viaduktu (Köstlin, A.: Der Viaduct über das Thal der Iglawa bei Eibenschütz in Mähren. In: Allgemeine Bauzeitung, 35, 1870, Wien, Verlag von R.v. Waldheim, 173 až 185 - Abbildungen zur Allgemeinen Bauzeitung, 35, 1870, Wien, 1870, Blatt 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36). Tento článek obsahuje mimo popisu mostu i statický výpočet a informace o genezi návrhu mostu i o jeho realizaci a do jisté míry i odborné hodnocení návrhu i realizace a navíc bohatou originální obrazovou dokumentací.

Po podrobném studiu všech dostupných historických materiálů došlo se k závěru, že požadovanému účelu nejlépe vyhovuje statický výpočet mostu (v originále ručně psaný kurentem), předkládaný ke schválení 27.11.1868 (včetně výkresu Blatt No 2) a prameny z NTM v Praze. Oba písemné materiály jsou zpracovateli předloženy v českém překladu (doprovázeném poznámkami a vysvětlivkami včetně obrázků v textu), stejně jako dle originálu rekonstruovaný Blatt No 2, který byl součástí původního statického výpočtu.

I ostatní materiály z archivu Správy střední dráhy jsou velmi zajímavé i cenné z hlediska technické historie mostu, avšak jejich zpracování by značně překročilo rozsah sjednané spolupráce. Technické muzeum v Brně počítá s jejich získáním od Střední dráhy Olomouc po vyřazení mostu z provozu ČSD.

V další části své práce pracovníci VUT provádějí komplexní posouzení mechanických vlastností materiálu mostu. Jako podklad pro tuto práci byla jim předána odebraná diagonála mostu. Výměnu diagonály na mostě provedl mostní odbor ČSD Brno dle projektové dokumentace, zpracované projekčním oddělením VŽKG.

Vodní mlýn ve Slupi

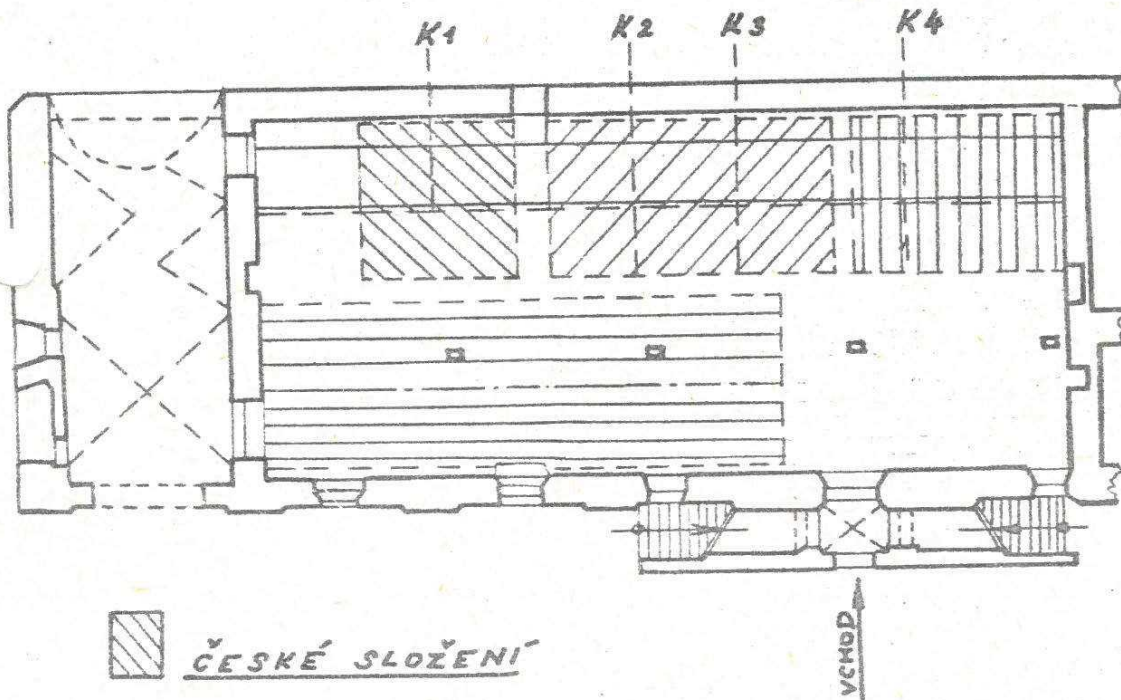
Zatímco stavební práce pokračují úpravami interiéru dle schválené projektové dokumentace, připravuje kolektiv odborných pracovníků scénář technologické části expozice včetně montážních plánů strojního zařízení. Podkladem pro tyto práce je schválený a projednaný námět expozice, sbírkový fond i připomínky zúčastněných odborníků i organizací.

Technologická část expozice mlynářského muzea ve Slupi bude reprezentována komplexními technologickými sestavami "Českého složení", dále pak "Amerikánského či uměleckého mlýna", pro oblast jižní Moravy charakteristickým "kašovým složením" a posléze dvoupárovým periodickým válcovým mlýnem. Po realizaci tohoto projektu bude následovat vlastní muzejní zpracování vhodně doplňující uvedené technologické celky s využitím prázdných prostor rekonstruované budovy. Ze strojního hlediska zde bude především znázorněn vývoj jednotlivých úseků technologie mlýnské výroby v souvislosti s jejich přechodem od řemeslné výroby k průmyslové činnosti.

Exponáty, instalované jako komplexní technologické celky budou situovány na straně mlýna přiléhající k vodnímu dílu. Mají tak organicky spojovat vývoj vlastní technologie mletí a vývojové stupně vodního pohonu mlýnů jako základní podmínky rozvoje mechanizace mlynářství v minulosti i dnes.

Scénář respektuje u jednotlivých vývojových etap technologie mletí následující aspekty:

1. způsob a charakteristika drcení obilí použitou technikou,
2. způsob třídění meliva a použité zařízení,
3. způsob využití a přenosu vodní síly,
4. situování techniky do prostoru,
5. manipulace s materiálem, pomůcky a stupeň mechanizace,
6. soubor sociálních vztahů.

 ČESKÉ SLOŽENÍ

 AMERIKÁNSKÝ HLÝN

 KAŠNÍK

 VÁLC. PER. MLÝN

K1-K4 VODNÍ KOLA

Stálá expozice Vývoj mlynářství ve Slupi		
Návrh na situování funkčních souborů		
Navrhl	8/77	M. Procházka
Konzultace	8/77	Dr. ing. Z. Kuttelvašer, CSc.

V Ý S T A V Y   A   E X P O Z I C E

Výstava HISTORICKÉ ZÁVODNÍ MOTOCYKLY

Výstava byla připravena ve spolupráci s Veteran Moto-klubem Svazarmu Pardubice. Na přehlídce více než 30 motocyklů se návštěvníci seznámili s historií závodních motocyklů u nás a ve světě.

Výstava byla zahájena 1. srpna a trvala do 20. září.

Výstava ELEKTROSTATIKA

Putovní výstava Paláce objevů v Paříži sestávala ze série zajímavých pokusů z elektrostatiky. Byla určena hlavně mladým návštěvníkům, kterým předváděli pokusy odborní pracovníci z přírodovědecké fakulty UJEP v Brně.

Výstava byla zahájena 6. září a trvala do 5. října.

Výstava PRŮMYSLOVÝ DESIGN A LIDSKÝ FAKTOR

Panelová výstava připravená Ústavem technického rozvoje a informací při Federálním ministerstvu všeobecného strojírenství dokumentovala na řadě fotografií a grafů vývoj průmyslového designu u nás.

Výstava byla otevřena dne 10. října a trvala do 30. října.
